

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

פתיחה לברכת כהנים – עיון בפסוקים וברכת כהנים במקדש ובגבולין

א. הפסוקים

1. עיינו בפרשיות של ברכת כהנים בתורה:
 - א) במדבר ו', כב-כו.
 - ב) ויקרא ט', כב-כד.
 - ג) דברים י', ח-ט.
 - ד) דברים כ"א, ה.
 - ה) דברי הימים א', כ"ג, יג.
2. על היחס בין הברכות בשתי הפרשיות:
 - א) בויקרא מתוארת ברכת כהנים – עמדו על מאפייני ומהות הברכה, ובדקו האם יש
 - ב) עיינו בפירושי רש"י ורמב"ן לויקרא ט', כב.
3. פירוש הרשב"ם לבמדבר ו', כג.
4. התנ"ך מלא במברכים ומתברכים. אני מפנה לברכות נוספות בתנ"ך שנאמרו בסיום חנוכה ועבודה:
 - א) שמואל ב' ו', יח; דברי הימים א', ט"ז, ב – דוד בסיום העלאת הארון לירושלים.
 - ב) מלכים א', ח', יד, כב, נד-נה (כדאי לעיין בפרק כולו).

ב. ברכת כהנים במקדש ובגבולין

1. משנה תמיד פ"ד מ"ג, פ"ה מ"א, פ"ז מ"ב.
2. משנה סוטה פ"ז מ"ד.
3. משנה תענית פ"ד מ"א.
4. על ברכת כהנים המתוארת בתמיד פרק ה':
 - א) פירוש הרמב"ם למשנה תמיד פ"ה מ"א.
 - ב) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ו ה"ד.
 - ג) ברכות יא: רש"י ד"ה וברכת כהנים ובתד"ה וברכת כהנים
5. אמן בגבולין לעומת ברוך ד' במקדש:
 - א) סוטה מ: "וכל כך למה... תן לו תהלה".

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

- (ב) תוספתא תענית פ"א הלכות יא-יב (מקבילה בתוספתא ברכות פ"ו הכ"ב).
6. חגיגה טז., "דרש רבי יהודה... בשם המפורש".
7. רמב"ם הלכות נשיאת כפים פרק יד הלכות א, ז, ט, י, יד.
8. סוטה לח. תד"ה וכתוב כל הימים.
9. להרחבה – על ברכת כהנים במשנה בתמיד – עזרא פליישר, "לקדמוניות תפילות החובה בישראל", תרביץ נט, עמ' 420-421, ובהערה 55.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

במדבר פרק ו

(כב) וַיְבַרְכֵהוּ אֱלֹהֵי מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(כג) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרָן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם: ס

(כד) וַיְבַרְכֵהוּ ד' וַיִּשְׁמְרֵהוּ: ס

(כה) יָאֵר ד' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנֵּךְ: ס

(כו) יֵשׂא ד' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: ס

(כז) וַיִּשְׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֶבְרַכֶם: פ

ויקרא פרק ט

(כב) וַיֵּשׂא אֶהֱרָן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבַרְכֶם וַיִּרְדּוּ מַעֲשֵׂת הַחֲטָאֹת וְהַעֲלָה וְהִשְׁלָמִים:

(כג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאֶהֱרָן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבַרְכּוּ אֶת הָעָם וַיִּרְא כְבוֹד יְקֹנֵק אֶל כָּל הָעָם:

(כד) וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי יְקֹנֵק וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הַעֲלֵה וְאֶת הַחֲלָבִים וַיִּרְא כָּל הָעָם וַיִּרְנוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם:

דברים פרק י

(ח) בָּעֵת הַהִיא הִבְדִּיל יְקֹנֵק אֶת שִׁבְט הַלְוִי לְשֵׂאת אֶת אַרְוֹן בְּרִית יְקֹנֵק לְעַמּוּד לִפְנֵי יְקֹנֵק לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרְךָ בְּשִׁמוֹ עַד

הַיּוֹם הַזֶּה:

(ט) עַל כֵּן לֹא הָיָה לְלִוֵי חֵלֶק וְנִחְלָה עִם אַחֵיו יְקֹנֵק הוּא נִחְלָתוֹ בְּאֶשֶׁר דִּבֶּר יְקֹנֵק אֶל־הֵיךָ לוֹ:

דברים פרק כא פסוק ה

וַיִּגְשׂוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָּם בָּחַר יְקֹנֵק אֶל־הֵיךָ לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרְךָ בְּשֵׁם יְקֹנֵק וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נִגְעַ:

דברי הימים א פרק כג פסוק יג

בְּנֵי עֲמֶרְם אֶהֱרָן וּמֹשֶׁה וַיִּבְדֵּל אֶהֱרָן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים הוּא וּבָנָיו עַד עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְקֹנֵק לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרְךָ

בְּשִׁמוֹ עַד עוֹלָם:

שמואל ב פרק ו

(יח) וַיְכַל דָּוִד מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְׁלָמִים וַיְבַרְכֵהוּ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְקֹנֵק צְבָאוֹת:

דברי הימים א פרק טז

(א) וַיָּבִיאוּ אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּצְיִגּוּ אֹתוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָּוִד וַיִּקְרִיבוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:

(ב) וַיְכַל דָּוִד מִהַעֲלוֹת הָעֲלֵה וְהַשְׁלָמִים וַיְבַרְכֵהוּ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְקֹנֵק:

(ג) וַיַּחֲלֵק לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה לְאִישׁ כֶּכֶר לֶחֶם וְאֶשְׁפָּר וְאֶשִׁישָׁה:

(ד) וַיִּתֵּן לִפְנֵי אַרְוֹן יְקֹנֵק מִן הַלֵּוִיִּם מִשְׁרָתִים וְלַהֲזָבִיר וְלַהֲוֹדוֹת וְלַהֲלֵל לִיקְנֹק אֶל־הֵי יִשְׂרָאֵל:

5

10

15

20

25

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

רש"י ויקרא פרק ט

(כב) ויברכם - ברכת כהנים יברכך, יאר, ישא:

30 (כג) ויבא משה ואהרן וגו' - למה נכנסו...דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי. מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל:

35 ויצאו ויברכו את העם - אמרו ויהי נועם ה' אלהינו עלינו (תהלים צ יז), יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם. לפי שכל שבעת ימי המלוואים, שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו, כל הטורה שטרחנו, שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל. לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (פסוק ו), אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו:

רמב"ן ויקרא פרק ט פסוק כב

40 וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם - ברכת כהנים, יברכך, יאר, ישא. לשון רש"י. ואם כן תהיה פרשת דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל שבחומש הפקודים (במדבר ו כג) מוקדמת לזה. ואולי כן הוא, כי סמוכה למה שנאמר שם (ז א) ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן:

45 ויתכן לומר, כי אהרן פרש כפיו השמים וברך את העם כאשר עשה שלמה, שנאמר (מ"א ח כב) ויעמד שלמה לפני מזבח ה' ויפרוש כפיו השמים, ושם (פסוק נה) נאמר ויעמד ויברך את כל קהל ישראל קול גדול לאמר, ולפיכך לא הזכיר הכתוב שצוה אותו משה לעשות כן:

ובברייתא של פרשת מלוואים בת"כ (ריש פרשת שמיני ל) ראיתי, ויברכם, זו ברכה סתומה שאי אתה יודעה, חזר הכתוב ופירש להלן, יברכך ה' ושמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וגו'. ועדיין יש לי לומר שכך אמרו, ברכה זו שברך אהרן את העם מעצמו סתומה היא ולא פירש לנו הכתוב מה היא, אבל ברכה שנצטוו הכהנים לדורות נתפרשה, והיא שוה בכל הכהנים לעולם. או שהם סבורים, שכאן צוה אותו בנשיאות כפים ליום זה, ולהלן נתנה ברכה זו לו ולבניו לדורות:

רשב"ם במדבר פרק ו פסוק כג

כה תברכו את בני ישראל - כלומר לא תברכו מברכת פיהם כאדם שאומר תבואתה לראש פלוני כך וכך אלא אלי תתפללו שאברכם אני, כמו שמפרש יברכך י"י, ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו ואברכם לישראל, כמו שמפרש ושמו את שמי על בני ישראל, כשיברכו כהנים לישראל בשמי ולא בשמם, אני אברכם לישראל כמו שיתפללו הכהנים ואומרים יברכך י"י:

55

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

רש"י דברים פרק י פסוק ח

בעת ההוא - בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו, הבדילים המקום מכם. וסמך מקרא זה לחזרת בני יעקן לומר שאף בזו לא טעו בה בני לוי, אלא עמדו באמונתם: לשאת את ארון - הלויים: לעמוד לפני ה' לשרתו ולברך בשמו - הכהנים, והוא נשיאת כפים:

60

רשב"ם דברים פרק י פסוק ח

(ח) בעת ההיא הבדיל י"י את שבט הלוי - בעת ההיא של מעשה העגל שמצאו חן בעיני המקום, כדכת' ויאספו אליו כל בני לוי: ולברך בשמו - הכהנים לישראל:

אבן עזרא דברים פרק י פסוק ח

(ח) לשרתו - בני לוי עם בני אהרן. ולברך בשמו - כי אלעזר היה נושא את כפיו:

65

רמב"ן דברים פרק י פסוק ח

(ח) בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי - מוסב לענין ראשון, בעת ההיא - בשנה הראשונה שיצאתם ממצרים וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו, הבדילים המקום מכם, לשון רש"י. ואם כן, יאמר כי מן העת ההיא הובדלו לפניו יתברך, כי לא הבדילם במעשה עד השנה השנית בחדש השני. או ירמוד למה שאמר להם (שמות לב כט) מלאו ידכם היום לה', כי יהיה זה לכם מלאו ידים בעבודת כהונה ולויה:

70

והנכון בעיני כי "בעת ההיא" השני כראשון (לעיל פסוק א), כי בעת שאמר לו פסל לך שני לוחות אבנים (שמות לד א), נתרצה לישראל ונצטוה על המשכן, ואז נתרצה גם לאהרן ונצטוה (שם כח ד) ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לקדשו לכהנו לי, וצוהו במלואים, ולכך אמר כי אלעזר כהן תחת אביו, שהיתה בהם משחתם לכהונת עולם לדורותם. ועשה הבדלת כל השבט ענין אחד, כי מן היום ההוא היה לפניו שיהיו שבטו נתונים נתונים לו לעבוד עבודת המשכן. או יאמר, כי שבט הלוי נבדל בעת ההיא להיות הכהנים מהם, כי גם הם נושאים הארון, וכן ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה' (להלן לא ט), והם שישרתו לשם ויברכו בשמו. וטעם עד היום הזה - בעבור כהונת אלעזר, כאומר אז הבדילם לשרתו ויהי כן עד היום הזה:

75

משנה מסכת תמיד

פרק ד משנה ג

... ונתנום מחצי הכבש ולמטה במערבו ומלחום וירדו ובאו להם ללשכת הגזית לקרות את שמע:

80

פרק ה משנה א

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והן ברכו קראו עשרת הדברים שמע והיה אם שמוע ויאמר ברכו את העם שלש ברכות אמת ויציב ועבודה וברכות כהנים ובשבת מוסיפין ברכה אחת למשמר היוצא:

פרק ז משנה ב 85

באו ועמדו על מעלות האולם עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים וחמשה כלים בידם הטני ביד אחד והכוז ביד אחד והמחתה ביד אחד והבוך ביד אחד וכף וכסויה ביד אחד וברכו את העם ברכה אחת אלא שבמדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת

במקדש היו אומרים את השם ככתבו ובמדינה בכנויו

במדינה הכהנים נושאים את כפיהם ידיהם כנגד כתפותיהם ובמקדש על גבי ראשיהן 90

חוץ מכהן גדול שאין מגביה את ידיו למעלה מן הציץ

רבי יהודה אומר אף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ שנאמר (ויקרא ט') וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם:

משנה מסכת סוטה פרק ז משנה ו

ברכת כהנים כיצד? 95

במדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת

במקדש אומר את השם ככתבו ובמדינה בכנויו

במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ

ר' יהודה אומר אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ שנאמר (ויקרא ט') וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם: 100

משנה מסכת תענית פרק ד משנה א

בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים את כפיהן ארבע פעמים ביום בשחרית במוסף ובמנחה ובנעילת שערים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת תמיד פרק ה משנה א 105

ואחר כך אמר שהם מברכין את העם שלש ברכות והם אמת ויציב ורצה ושים שלום, לפי שהן כולן תפלה על ישראל, ולפיכך אמר בהם וברכו את העם, וכל זה יהיה כשהם בלשכת הגזית. אבל ברכת כהנים הידועה והיא ברכך ה' וכו' הרי הם אומרים אותה על מעלות האולם אחר גמר עבודת התמיד כמו שיתבאר בפרק שאחר זה.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ו הלכה ד

110 ואחר שמעלין האיברים לכבש מתכנסין כולן ללשכת הגזית, והממונה אומר להם ברכו ברכה אחת, והן פותחין וקורין אהבת עולם ועשרת הדברות ושמע והיה אם שמוע ויאמר ואמת ויציב ורצה ושים שלום,

רש"י מסכת ברכות דף יא עמוד ב

וברכת כהנים - לברך את העם

תוספות מסכת ברכות דף יא עמוד ב

115 וברכת כהנים - ואין זה דוכן שהרי לא היו עומדים לדוכן עד לאחר הקטרת אמורים דאמרי' בתענית (פ"ד ד' כו:): שלשה פעמים ביום הכהנים נושאים כפיהם וכו' וא"כ הוה ליה למתני ד' פעמים אחד לפני הקטרה ואחד לאחר הקטרה אלא בלא נשיאות כפים אמרו ברכת כהנים כמו שאנו אומרים.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מ עמוד ב

וכל כך למה? לפי שאין עונין אמן במקדש.

120 תנו רבנן: מנין שאין עונין אמן במקדש? שנא': +נחמיה ט+ קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם. ומנין שעל כל ברכה וברכה תהלה? שנאמר: +נחמיה ט+ [ויברכו שם כבודך] ומרומם על כל ברכה ותהלה, על כל ברכה וברכה תן לו תהלה.

תוספות מסכת סוטה דף מ עמוד ב

125 וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש - תימה והלא היו עונין ברוך בשכמל"ו כשהיו שומעין שם הקדוש כדתנן בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לה:): ובפרק טרף בקלפי (שם דף לט.) וזה היה הפסק גדול מעניית אמן ועוד שהיו נופלין על פניהם שהרי כשהיו שומעין את השם מפי כהן גדול בשעת הגרלה היו נופלין על פניהם כדאיתא בירושלמי הקרובים היו נופלין על פניהם והרחוקים היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואלו ואלו לא היו זזין משם עד שהיה מתעלם מהן ונראה דהתם ה"פ הקרובים היו נופלים וכ"ש שהיו אומרים בשכמל"ו אבל הרחוקים לא היו נופלין אלא בלא נפילה היו אומרים והיה שם הקדוש מתעלם ומשכח מן השומעים קודם שהיו זזין משם מ"מ קא חזינן שהיו מפסיקין בענייתן בשכמל"ו ושמא היו עונין בשכמל"ו לאלתר כשהיו שומעין שם הנכבד והנורא ולא היו ממתנין עד סוף הפסוק ולפי שלא היו מפסיקין בין פסוק לפסוק חשוב להו כמו ברכה אחת.

130 ומנין שעל כל ברכה תהלה שנא' ומרומם על כל ברכה ותהלה - ואותה תהלה מפרש בפ"ב דמסכת תענית (דף טז:): שהיא בשכמל"ו.

135 תוספתא מסכת תענית (ליברמן) פרק א

הלכה יא

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

במקדש מה הן או' ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ואין עונין אמן במקדש מנין שאין עונין אמן במקדש שנ' קומו וברכו את ה' אלהיכם וגו' מנין על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה שנ' ומרום על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה ועל כל תהלה ותהלה

הלכה יב 140

על הראשונה הוא אומ' ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו וגו'

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טז עמוד א

דרש רבי יהודה ברבי נחמני, מתורגמניה דריש לקיש: כל המסתכל בשלשה דברים עיניו כהות: בקשת, ובנשיא, ובכהנים.

145

בקשת - דכתיב כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם הוא מראה דמות כבוד ה',
בנשיא - דכתיב + במדבר כ"ז + ונתת מהודך עליו.

המסתכל בכהנים בזמן שבית המקדש קיים, שהיו עומדין על דוכנן ומברכין את ישראל בשם המפורש.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יד

הלכה א 150

בשחרית במוסף ובנעילה הכהנים נושאים את כפיהם, אבל א במנחה אין נשיאת כפים, מפני שבמנחה כבר סעדו כל העם ושמא שתו הכהנים יין ושכור אסור בנשיאת כפים, ואפילו ביום תענית אין נושאים כפיהן במנחה גזרה מנחת תענית מפני מנחת כל יום.

הלכה ז

כשיהיו הכהנים מברכין את העם לא יביטו בעם ולא יסיחו דעתן אלא יהיו עיניהם כנגד הארץ כעומד בתפלה, ואין אדם רשאי להסתכל בפני הכהנים בשעה שהן מברכין את העם כדי ה שלא יסיחו דעתם, אלא כל העם מתכוונין לשמוע הברכה ומכוונים פניהם כנגד פני הכהנים ואינם מביטים בפניהם.

הלכה ט

כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, ומגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהן ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ, ואחד מקרא אותן מלה מלה כדרך שעושין בגבולין עד שישלימו שלשה הפסוקים, ואין העם עונין אחר כל פסוק אלא עושין אותה במקדש ברכה אחת, וכשישלימו כל העם עונים ברוך יי' אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם.

הלכה י

ואומר את השם ככתבו והוא השם הנהגה מיו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזה הוא השם המפורש האמור בכל מקום, ובמדינה אומרים אותו בכינויו והוא באל"ף דל"ת, שאין מזכירין את השם ככתבו אלא במקדש בלבד, ומשמת

165

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש כדי שלא ילמוד אותו אדם שאינו חשוב ושאינו הגון, ולא היו חכמים הראשונים מלמדין שם זה לתלמידיהם ובניהם ההגונים אלא פעם אחת לשבע שנים, כל זה גדולה לשמו הנכבד והנורא.
הלכה יד

170 במקדש מברכין ברכת כהנים פעם אחת ביום אחר תמיד של שחר, באין ועומדין על מעלות האולם ומברכין כדרך שאמרנו, אבל במדינה מברכין אותה אחר כל תפלה חוץ ממנחה כמו שאמרנו, בכל מקום משתדלין שיהיה המקרא אותן ישראל שנאמר אמור להם מכלל שאין המקרא מהם.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ד הלכה טז

175 כיצד היא הכוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה, לפיכך צריך לישב מעט קודם התפלה כדי לכוין את לבו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו, לפיכך צריך לישב מעט אחר התפלה ואחר כך יפטר, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם תפלה ושעה אחת לאחרי תפלה ומאריכין בתפלה שעה.

תוספות מסכת סוטה דף לח עמוד א ד"ה וכתוב כל הימים

180 ולא הוה נשיאות כפים בכל יום אלא בעבודת תמיד כדתנן בפ"ה דסדר תמיד (דף לב): דלאחר שנתנו איברים על גבי כבש ומלחום ירדו ובאו להן ללשכת הגזית אמר להן הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו קראו עשרת הדברות שמע והיה אם שמוע ויאמר וברכו את העם ג' ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים והוא הדין במוספין ובתמיד של בין הערבים.

פרטי המצוות על סדר ההלכות לרמב"ם

הלכות תפלה וברכת כהנים

185 יש בכללן שתי מצוות עשה: אחת לעבוד את י"י בתפלה בכל יום. שנייה לברך כהנים את ישראל בכל יום.

ספר יראים סימן רסט [דפוס ישן - טו]

וטעמא במקדש שריא על ידי הכהנים ונאה הדבר שתהא שריית שכינה למעלה מראשיהם ובמדינה אין שכינה שורה ע"י הכהנים הלכך כנגד כתפיהם שאחרי שצריך נשיאת כפים כבענין הזה נקרא נשיאות דבר המקובל ונאה דאלו למעלה מכתפיו נראה כשוטה בעמידה וכתוב זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות [שבת קל"ג ב].

190 קרן אורה מסכת סוטה דף לז עמוד ב

משנה ברכת כהנים כיצד כו'. ראיתי לבאר דין מצוה זו דברכת כהנים אימתי הוא זמנה ומצותה בגבולין, אם מה"ת היא. ואם יש לה שייכות לעבודה. ובשעת איזה עבודה נאמרה.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

- 195 והנה הרמב"ם ז"ל בהל' תפלה כתב, דב' מצות אלו הם מחויבים בכל יום, לעבוד את ה' בתפלה בכל יום. ולברך כהנים את ישראל בכל יום. משמע דב' המצות אלו הם בגדר א', אין להם זמן קבוע. אלא זמן תמידי הוא. וגבי תפלה אחת בכל יום יוצא ידי מצוה ד"ת. וכמו שכתבתי בזה בחידושי ברכות. וחכמים תקנו ערב ובקר וצהרים. ותקנה זו היא מאבותינו הראשונים. וגם כנגד זמני עבודה. ותפלה במקום קרבן. ורשות הוא להתפלל בכל היום. כמשאז"ל (ברכות כ"א ע"א) הלוואי כו'. אבל מצוה זו דברכה ע"כ לא מסתבר דניתן להם רשות לברך כמה פעמים ביום לציבור אחד. ואם כן הא דתנינן דהכהנים נושאים כפיהם בכל תפלה ותפלה. צריך לדקדק טעמא מאי.
- 200 והתוס' ז"ל בדף לח. ד"ה וכתוב כו' כתבו דבמקדש היו הכהנים נושאים כפיהם בעבודת תמיד וכדתנן (תמיד ל"ב ע"ב) אמר להם הממונה כו'. וברכו את העם כו'. וברכת כהנים. וה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים. מבואר מדבריהם ז"ל דבכל עבודת ציבור היו נושאים כפיהם. וא"כ י"ל דמש"ה נושאים כפיהם בכל אלו התפלות שהם כנגד תמידים ומוספים. ... ומה שכתבו דה"ה במוספין ובתמיד של בין הערבים הי' נשיאות כפים. זה לא נתבאר בשום מקום. וצ"ל דמשמע להו הכי מהא דנושאים כפים בגבולין בכל אלו התפלות, ש"מ דבשעת עבודות אלו במקדש ג"כ נושאים כפיהם. אבל הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' תפלה כתב דבמקדש לא היו נושאים כפים אלא פ"א ביום, אחר תמיד של שחר בשעה שעומדין על מעלות האולם. וכסתמא דתמיד. וכן איתא בתוספתא (סוטה פ"ז ה"ה) ברכת כהנים במקדש בשעה שהכהנים עומדין על מעלות האולם. ... עכ"פ לשיטת הרמב"ם ז"ל קשה מ"ש דבמקדש לא היה נשיאות כפים כ"א פ"א ביום. ובגבולין נושאים כפים כמה פעמים בכל תפלה.
- 210 ונראה בזה דוודאי ליכא איסורא לישא כפים אפילו כמה פעמים ביום אפילו בצבור אחד. וכמו שכתבו התוס' ז"ל בר"ה דף כ"ח ע"ב (ד"ה ומנא) דליכא כל תוסף בהכי. ולהכי תיקנו לברך בכל עת האסוף הצבור לתפלה. וזה דווקא בגבולין, דאומרינן השם בכינויו. אבל במקדש שאומרינן השם ככתבו מרוב קדושתו העמידו על ד"ת לברך פ"א ביום לבד.
- 215 ... ועוד אשוב לדון במצוה זו באופן חיובא. בשלמא במקדש יש לומר דזמנה וחיובה אחר הקרבת התמיד. וכמו שנאמר (ויקרא ט', כ"ב) וירד מעשות כו'. וישא אהרן כו'. ויברכם. אבל בגבולין איך הוא חיובא. דאין לומר דמחויבת היא בשעת תפלה. דהא תפלה דרבנן. ואפי' לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא. תפלה בצבור נראה דלא הוי אלא דרבנן. ונשיאת כפים א"א אלא בעשרה. וא"כ ליכא למימר דיש לה שייכות עם התפלה מה"ת. ועוד דנראה דעשה של תפלה לדברי הרמב"ם ז"ל נראה דיכול לקיים אפי' פ"א בכל לילה. דזה מיקרי נמי בכל יום. ונשיאת כפים א"א אלא ביום, כמו שכתבו הראשונים ז"ל דאיתקש לעבודה. ואחי הגאון מו"ה יעקב ז"ל בספרו בא"ח תשובה פ"ו כתב מזה לסיועי לדברי הרמב"ם ז"ל דתפלה דאורייתא. דנ"כ במקדש הוא אחר העבודה, וה"נ בגבולין זמנה אחר עבודת התפלה ע"ש. ואין זה מספיק כמו שכתבתי. דנהי דאורייתא היא מ"מ חיובא הוא על כל יחיד ויחיד לעבדו בשאלת צרכיו ממנו ית'. וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל. ומה ענין זה לעבודת המקדש שהיא עבודת צבור. ומש"כ שם במעמדות ד"ת הם אין ה"נ. אבל כ"ז בזמן דאיכא קרבן מצוה מה"ת לעמוד על קרבנן. אבל חיוב התפלה מצוה אחריתא הוא על כל יחיד ויחיד. וכיון דהאסיפה להתפלל בצבור לא

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

סוטה פרק שביעי – דף מספר 7

בס"ד, כ"ז בניסן תשס"ט

- שמענו מה"ת. אכתי תיקשי מתי הוא חיוב נשיאת כפים. דלא מסתבר לומר דנתחייבו הכהנים והצבור להתאסף לקבל ברכה מן הכהנים בלי שום עבודה אחרת... 225
- והיה נראה קצת דחיוב מצוה זו בגבולין לאו ד"ת הוא, דכתיב ושמו את שמי כו'. שמי המיוחד לי. והיינו בבית הבחירה דווקא. אבל לא בגבולין. אבל מסתפינא לומר כן. ומדברי הרמב"ם ז"ל וודאי לא נראה כן. דכתב סתמא דמ"ע לברך את ישראל בכל יום. ובגמרא נמי לא משמע כן מהא דאמרינן בברייתא יכול אף בגבולין כן משמע דמצות נ"כ היא גם בגבולין. אלא דאמרינן אותה בכינוי. ונהי דיש לדחות דהא בהא תליא. כיון דילפינן בגז"ש דאין אמרינן השם ככתבו בגבולין. ממילא שמעינן דלא שייכא מצוה זו בגבולין, דעיקרה בשם המיוחד. אכתי לא משמע הכי מהא דאמר ריב"ל לקמן (ע"ב) כל כהן שאינו עולה עובר בג' עשה. ומשמע דבגבולין מיירי. וכן מוכח מדברי הירושלמי (נזיר פ"ז ה"א) שהביאו התוס' ז"ל לקמן (ע"ב ד"ה כל כהן) בשמעתינן. כהן מהו שיטמא לנשיאת כפים משום דעשה ידחה ל"ת. ובגבולין איירי התם. וכן משמע בכלא שמעתא דכתובות פ' האשה שנתארמלה (כ"ד ע"ב) גבי מעלין מנשיאת כפים ליוחסין ע"ש.
- ובילקוט (יל"ש ח"א, תשי"א) הביא בשם ספרי זוטא יכול אף בגבולין יהיו מברכים בשם המיוחד, ת"ל ושמו את שמי. ולהלן הוא אומר את שמי, מה להלן מקדש כו', כדאיתא בברייתא הכא. אי במקדש מברכין ואין מברכין בגבולין, אמרת בכל מקום אשר אזכיר את שמי, אף בגבולין. מכל הנ"ל משמע דבגבולין נמי מ"ע ד"ת היא. ועוד יתבאר בזה בשמעתינן.
- 230
-
- 235